

De gamle platter fortæller – 29.

DAGBLADETS navnkundige journalist, salige Arne Jensen, skrev i starten af 1970'erne artikelserien "De gamle platter fortæller" om kongeskiverne fra Roskilde og Omegns Fugleskydningsselskab. Det blev til i alt 75 artikler, der blev bragt i DAGBLADET i 1972/73. Enkelte af artiklerne blev gengivet op til fugleskydningsselskabets 200 års jubilæum i 1987.

Som en markering af fugleskydningsselskabets 225 års jubilæum, den 28. august 2012, bliver Arne Jensens artikler nu genudgivet. I nogle tilfælde er historien eller ny viden løbet fra artiklerne, men i respekt for Arne Jensen, bliver alle artiklerne bragt, som de i sin tid blev skrevet af den lune journalist. Bortset fra justeringer af diverse trykfejl, er der ikke rettet et komma i Arne Jensens artikler. For at artiklerne til stadighed kan have et opdateret og korrekt indhold i forhold til nutidens læsere, vil der dog i de fleste tilfælde være tilføjet et supplerende efterskrift til de gamle artikler.

Skulle disse tilføjelser eller korrektioner være mangelfulde eller utilstrækkelige, vil det være meget interessant hvis DAGBLADETS læsere kan supplere.

Foruden de gamle artikler, har redaktøren på fugleskydningsselskabets hjemmeside, Henrik Brandt, i samarbejde med redaktionsleder på DAGBLADET Lars Ahn Pedersen forøget serien med yderligere 25 artikler. De 100 artikler vil blive bragt i DAGBLADET i de 100 lørdagsaviser der ligger op til jubilæumsdagen.

Fugleskydningsselskabet officielle betegnelse for de gamle klenodier er "skiver", men i fortsat respekt for Arne Jensens ordvalg, vil vi her bibeholde den oprindelige overskrift.

Interesserede læsere kan læse meget mere om det gamle selskab på www.roskildefugleskydning.dk.

Et købmands-dynasti

Borch'erne i Roskilde gennem flere generationer

I denne og to følgende artikler skal vi beskæftige os med en af de gamle, velhavende købmandsfamilier, der havde tilknytning til Roskilde gennem århundreder, nemlig Borch'erne.

Tre af dem blev fuglekonge i Roskilde og Omegns Fugleskydningsselskab, købmand Jacob Borch, der blev fuglekonge i 1794 og 1798, samt hans to sønner, agent, købmand Søren Borch, der som sin far opnåede fuglekongeværdigheden to gange og agent, købmand Anders Borch.

Vi vil i denne artikel koncentrere os om Jacob Borch og hans nærmest foregående generationer. Platten fra 1794 er i privat eje, hvor vides ikke, men man er klar over, at den forestiller to gudinder med lykkens og ærens tempel i baggrunden. På skiven står "Ved Skud fra Venne Haand – jeg vandt et Konge Baand". Den anden skive, der gengives her, har også været i privat eje, men den er testamentarisk skænket fugleskydningsselskabet og hænger blandt de mange andre på hotel Prindsen. Den viser frugtbarhedens genius og en hvilende merkur ved en kilde. Begge skiver er altså i datidens yderst romantiske stil.

*

Jacob Borch var oldebarn af den ældst kendte af slægten i Roskilde, borger Jens Andersen. Mere ved man ikke om ham. Den ene af Jens Andersens to sønner blev handelsmand og kirkeværge i Hillerød, men senere kordegn og klokker i Slangerup, hvor han døde. To af hans sønner, Ebbe og Anders, kom til Roskilde og fik deres livsgerning her.

Af en skifteretsprotokol erfarer man, at 19. juli 1742 købte "velagtede unge Kiøbmands-Karl Anders Andersen Borch" en gård i Algade i Roskilde. Det drejede sig om Algade 12, hvor senere hotel Roar kom til at ligge, og hvor nu forsikringselskabet Codan opfører en stor

forretningsejendom. Algade 12 vedblev at tilhøre familien Borch til ind i 1880'erne, og den strakte sig fra Algade ud til Læderstræde og på en strækning ud mod Hersegade. Det gik hurtigt fremad for Anders Borch, og allerede en halv snes år efter, at han var blevet selvstændig, regnedes "seigneur" Borch for en fremstående, velhavende mand.

Anders Borch, der døde i 1793, 72 år, var gift to gange og havde i alt 18 børn, hvoraf kun det ene, Jacob Borch, førte navnet videre i Roskilde.

*

Jacob Borch, der var født i 1757, giftede sig som 37-årig med sin kusines datter, Else Cathrine Bruun, der var 15 år yngre end han. Jacob Borch var en dygtig og driftig mand, der øgede både gods og ejendom. Et silhuetklip, der viser ægteparret Borch og dets fem børn, drengene Søren og Anders samt tre piger, viser ham som en lille mand, mens hans hustru var noget højere, rank og med fine ansigtstræk.

Man får et godt indtryk af denne og andres af datidens store købmands-familier i fru Ellen Fichs memoirer "Domprovsten i Roskilde".

Ellen Fich var jævnaldrende og veninde med Borchs piger, hvoraf to blev gift med hendes brødre. Hun skriver blandt andet:

"De bedste ved disse rige, ærlige, noget gammeldags købmandsfamilier var for dem selv men også for deres sognepræst og sjælesørger, at de havde bevaret den også gammeldags ærbødighed og ærefrygt for Gud og Guds hus og Hans tjener, og denne tænke måde viste sig ikke alene i ord, men også i gerning. Selv om dette folkefærd just ej kunne tjene til åndsopvækkelse, befandt man sig dog altid vel i omgang med dem og var altid hædrede gæster i deres rigelig forsynede huse".

Jacob Borch døde i 1821, 64 år. Han og hans hustru ligger i familiegravstedet på Graabrødre kirkegård nordøst for kapellet. På den smukke sandstens-mindesten står de fem børns eftermæle under Jacob Borchs og hustrus navne:

"De kierlige, Troefaste
Egtefolk,
De ømme, værdige
Forældre,
Helliges dette Minde
Med barnlig Kierligheds
Smertelig savn,
Salige Haab"

- aj.

*

Efterskrift:

Jacob Borch blev faktisk fuglekonge hele tre gange, som den eneste i historien. I de tidlige år med fugleskydning i Roskilde, var der i byen to selskaber. Jacob Borch blev kåret til fuglekonge i begge selskaber i 1794. Derudover blev han kåret til fuglekonge af selskabet på Børsen i 1798.

*

I dag hænger skiverne for de nulevende fuglekonger i Restaurant Håndværkeren, mens de afdøde fuglekongers skiver er deponeret på Roskilde Museum. Jacob Borchs to skiver fra 1794 indgår i museets særlige afsnit for skiverne og historien omkring Roskilde Fugleskydningsselskab, mens skiven fra 1798 ligger i museets arkiv.

*

Da Arne Jensen skrev artiklen vidste man ikke hvor nogen af de to skiver fra 1794 befandt sig. Det viste sig senere, at begge skiver var i privat eje i Stockholm. Lokalhistorikeren og leder af Palæsamlingerne Lotte Fang havde kontakt til efterkommere af Jacob Borch, og blandt disse var Annelise Falkman i Stockholm, som gerne ville sælge to af de tre skiver hun havde – og således kom de igen tilbage til Roskilde i 1993.

*

Annelise Falkman havde foruden Jacob Borchs to skiver fra 1794, sønnen Søren Borchs skive fra 1847. Denne skive var ikke til salg, og er stadig ejet af familien Falkman.

- hb.

Artiklen blev bragt i Dagbladet den 14. oktober 1972 og den 2. april 2011